

Innst. S. nr. 168

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.prp. nr. 52 (2005-2006)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 146/2005 av 2. desember 2005 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2003/54/EF (elektrisitetsdirektiv II), direktiv 2003/55/EF (gassmarkedsdirektiv II), forordning 1228/2003/EF (grensehandel) og kommisjonsavgjerd 2003/796/EF (europeisk gruppe av reguleringsstyresmakter)

Til Stortinget

SAMANDRAG

Utanriksdepartementet viser til at europaparlament- og rådsdirektiv 2003/54/EF om felles reglar for den indre marknaden for elektrisitet (elektrisitetsdirektiv II), europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/55/EF om felles reglar for den indre marknaden for gass (gassmarknadsdirektiv II) og europaparlaments- og rådsforordning (EF) 1228/2003 om vilkår for tilgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene, vart vedtekne i Rådet 26. juni 2003. Fristen for gjennomføring av rettsaktene i nasjonal rett innanfor EU var 1. juli 2004. Til saman utgjer desse rettsaktene EUs "energimarknadspakke". I tillegg til energimarknadspakka omfattar avgjerda i EØS-komiteen og kommisjonsavgjerd 2003/796/EF om skiping av ei gruppe reguleringsstyresmakter for elektrisitet og gass.

Det er i proposisjonen gjort nærare greie for dei ulike delane av "energimarknadspakka" og kommisjonsavgjerda om ERGEG.

Dette gjeld:

- Direktivet om felles reglar for den indre elektrisitetmarknaden (2003/54/EF)
- Europaparlaments- og rådsdirektiv om felles reglar for den indre naturgassmarknaden (2003/55/EF)

- Europaparlaments- og rådsforordning (1228/2003/EF) om vilkår for tilgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene
- Kommisjonsavgjerd 2003/796/EF om skiping av Grappa av europeiske reguleringsstyresmakter for elektrisk kraft og gass

Utanriksdepartementet viser til at elektrisitetsdirektivet legg til rette for ein marknadsbasert kraftomsetnad innanfor EØS-området. Forordninga om handel med elektrisitet over landegrensene utgjer ei ramme for reguleringa av kraftutvekslinga med utlandet. Den har føresegner som på norsk side i hovudsak rettar seg mot den norske systemansvarlege, Statnett SF, og aktørar som er direkte knytte til sentralnettet. Statnett vil ta del i eit europeisk oppgjerssystem og ei kompensasjonsordning for bruk av sentralnetta i Europa i samband med kraftutveksling mellom statane, og det vert fastsett regelverk for kraftutveksling mellom land og tariffiering av elektrisitetsnettet.

I tillegg vil det vere mogleg for norske styresmakter gjennom deltaking i ein komité som vert leidd av EU-kommisjonen, å kome med norske synspunkt om vidare utvikling av regelverk innanfor forordninga.

Det er ein føremon for Noreg at energimarknadspakka vert innført. Klarare og meir bindande regelverk for landa legg til rette for ei meir effektiv og sikker kraftutveksling med utlandet, og medverkar til å sikre forsyningstryggleiken i Noreg. Forordninga medverkar mellom anna til at importmoglegheitene kan utnyttast fullt ut og gjer situasjonen meir føreseieleg når det gjeld importmoglegheiter i år med lite tilsig til norske vasskraftverk.

Føresegnene i elektrisitetsdirektiv II gjer det i liten grad naudsynt å endre rammene for den norske kraftmarknaden.

Ei gjennomføring av elektrisitetsdirektiv II, gassmarknadsdirektiv II og forordninga om grenseover-skridande handel med elektrisitet vil kunne medføre rapporteringskrav overfor EFTAs overvaksingsorgan

(ESA). Gjennomføringa av dei krava elektrisitetsdirektiv II set til organisering av kraftselskap vil i hovudsak ha små økonomiske og administrative konsekvensar for dei vertikalt integrerte verksemdene det gjeld i høve til konsekvensane av dei krav som i dag vert sette ved samanslåingar mv.

Regelverket i forordninga er i all hovudsak i samsvar med gjeldande norsk regelverk og praksis på området. Dette gjeld i hovudsak tariffinga og kraftutvekslinga med utlandet. Vidare utvikling av meir detaljert regelverk innanfor forordninga kan gjere det naudsynt med justeringar og tilpassingar i norsk lovgjeving i framtida.

Utanriksdepartementet viser til framlegg frå Olje- og energidepartementet om endringar i energilova som følgje av direktivet, (jf. Ot.prp. nr. 61 (2005-2006)) Om lov om endringar i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven).

Departementet viser òg til framlegg til endringar i lova om felles reglar for den indre marknaden for naturgass som følgje av gassmarknadsdirektiv II frå Olje- og energidepartementet, jf. Ot.prp. nr. 57 (2005-2006) Om lov om endringar i lov 28. juni 2002 nr. 61 om felles reglar for det indre marked for naturgass, i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) og i somme andre lover.

Avgjerda i EØS-komiteen inneber at Noreg gjennom gassmarknadsdirektiv II har status som marknad under oppbygging.

Ved avgjerd i EØS-komiteen nr. 146/2005 av 2. desember 2005 vart det vedteke at "energimarknads-pakka" og kommisjonsavgjerd 2003/796/EF skal innlemmast i vedlegg IV til EØS-avtala (energi).

Avgjerda i EØS-komiteen og rettsaktene i uoffisiell norsk omsetjing følgjer som vedlegg til proposisjonen.

KOMITEEN SINE MERKNADER

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, frå Framstegspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, frå Høgre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, frå Sosialistisk Venstreparti, Heidi Sørensen, frå Kristeleg Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, frå Senterpartiet, Ola Borten Moe, og frå Venstre, leiararen Gunnar Kvasheim, viser til Norges rolle som en betydelig energinasjon i Europa, samtidig som Norge er avhengig av kraftutveksling. Komiteen har merket seg at forordningen om handel med elektrisitet over landegrensene skal gi klare og bindende regler om en effektiv og sikker kraftutveksling med utlandet. Spesielt viktig er situasjonen knyttet til forsyningssikkerheten i medlemsstatene.

Elektrisitetsmarkedet

Komiteen merker seg at innføringen av energimarkedspakka blant annet skal medvirke til at importmulighetene kan utnyttes bedre, noe som vil kunne gi Norge en sikrere elektrisitetsforsyning. I år med redusert produksjonskapasitet vil fremtidige importmuligheter være avgjørende for forsyningssikkerheten. Dette er avgjørende selv med det arbeidet som nå er igangsatt for å bedre kraftbalansen i Norge. Komiteen har merket seg at forsyningssikkerheten skal overvåkes slik at egnede tiltak kan iverksettes på et tidlig tidspunkt dersom forsyningssikkerheten trues. Viktige tiltak er etablering og vedlikehold av eksisterende og tilstrekkelig nettkapasitet samt desentralisert produksjon av elektrisk kraft.

Komiteen har videre merket seg at forordningen får virkning for hele nettstrukturen og de som forestår driften av nettet, blant annet med særskilt vekt på å sikre nettets langsiktige evne til å ivareta forsyningssikkerheten blant annet gjennom overføringskapasitet og pålitelighet. Tilsvarende krav er satt til operatøren av distribusjonsnettet som skal sikre et sikkert, pålitelig og effektivt nett som tar hensyn til miljøet. Komiteen legger til grunn at forordningen underbygger nasjonale mål om en sikker og pålitelig elektrisitetsforsyning, Statnett SF, som systemansvarlig, har i noen år deltatt i en europeisk kompensasjonsordning basert på samarbeid knyttet til nettkostnader for grenseoverskridende krafthandel. Komiteen merker seg at denne kompensasjonsordningen nå vil bli erstattet av en ny kompensasjonsordning som følge av forordningen. Komiteen viser til brev fra statsråden datert 7. mai 2006 vedlagt, hvor statsråden opplyser at arbeidet med den nye kompensasjonsordningen følges nøye fra norsk side for å bidra til en rimelig ordning. Komiteen viser til betydningen av at man vektlegger arbeidet med kompensasjonsordningen, slik at forordningen samlet blir en god ordning for norske produsenter og forbrukere - slik statsråden redegjør for i sitt brev.

Gassmarkedet

Komiteen legger til grunn at Norge ved innføringen av gassmarkedsdirektiv II ikke må foreta vesentlige endringer i gjeldende rett, og at det ikke er nødvendig å foreta endringer for oppstrømsgassrørene. Komiteen er tilfreds med at Norge har fått status som marked under oppbygging og at mulighetene til unntak fra instruks er benyttet. Komiteen legger til grunn at departementet legger opp til en gjennomføring av direktivet for nedstrømssektoren, herunder vurderinger knyttet til å benytte unntaksinstruksene, slik at forsyningen kan understøtte Regjeringens mål om å benytte mer naturgass innenlands.

UTTALE FRÅ UTANRIKSKOMITEEN

Utkast til innstilling har vært forelagt Utenrikskomiteen til uttalelse. Komiteen har ikke merknader til innstillingen.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjere slikt

v e d t a k :

Stortinget gjev samtykkje til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 146/2005 av 2. desember 2005 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2003/54/EF (elektrisitetsdirektiv II), direktiv 2003/55/EF (gassmarkedsdirektiv II), forordning 1228/2003/EF (grensehandel) og kommisjonsavgjerd 2003/796/EF (europeisk gruppe av reguleringsstyresmakter).

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 24. mai 2006

Gunnar Kvasheim
leder

Terje Aasland
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/ statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 7. mai 2006

"Spørsmål vedrørende St.prp.nr. 52 (2005-2006)

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen av 4. mai i år vedrørende St.prp.nr. 52 (2005-2006). Brevet gjelder spørsmål knyttet til enkelte bestemmelser i europaparlaments- og rådsforordning (1228/2003/EF) om vilkår for tilgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene. Rådsforordning 1228/2003 er en del av den såkalte energimarkedspakken som ble vedtatt i EØS-komiteen 2. desember 2005.

Jeg vil innledningsvis vise til at forordningen regulerer enkelte forhold knyttet til landenes systemansvarlige selskapers virksomhet. Reglene vil legge til rette for en mer effektiv og sikker kraftutveksling mellom landene, og bidrar blant annet til en styrket forsyningsikkerhet i Norge og Norden. Den vil også gi visse føringer på kostnadene for bruk av landenes sentralnett.

Spørsmålene i komiteens brev knytter seg til konsekvensene av en kompensasjonsordning for nettkostnader knyttet til krafthandelen over grensene (transitt) som skal inngås mellom de systemansvarlige selskapene innenfor EØS-området, og til betydningen av håndtering av flaskehalser i overføringsnettet ("overbelastning").

Kompensasjonsordningen

Det har i noen år eksistert frivillige kompensasjonsordninger for transitt. Statnett er med i en europeisk kompensasjonsordning basert på samarbeid mellom de systemansvarlige gjennom European Transmission System Operators (ETSO). For 2005 betalte Statnett om lag 140 mill. kr og kostnaden dekkes gjennom inntektsrammen til sentralnettet. Til sammenligning er inntektsrammen for sentralnettet ca 2,9 mrd kr. Dagens ordning anses ikke å tilfredsstillende bestemmelsene i forordningen og må endres.

Med utgangspunkt i reglene i forordningen, arbeides det nå med å etablere en ny kompensasjonsordning. Dette er en omfattende prosess som berører mange land med til dels ulike interesser. ERGEG (European Regulators Group for Electricity and Gas), jf. vedlegg 6 i St.prp.nr. 52 (2005-2006), har fått i oppdrag fra Kommisjonen å utarbeide forslag til bindende retningslinjer for en kompensasjonsordning. NVE deltar i dette arbeidet. Arbeidet i ERGEG skjer i nært samarbeid med ETSO hvor Statnett deltar fra norsk side. Det er i siste instans Kommisjonen som vedtar ordningen assistert av en egen komité. Komiteen består av medlemslandene. Olje- og energidepartementet deltar som observatør i denne komiteen. Endelige beregninger av hvordan kompensasjonsordningen slår ut for det enkelte land er ikke mulig å foreta før en ser et endelig forslag fra Kommisjonen og et påfølgende forhandlingsresultat gjennom den prosedyre som er etablert.

I denne forbindelse vil jeg likevel gjøre oppmerksom på erklæringen i vedlegget til EØS-komiteens beslutning som lyder:

"Avtalepartene erklærer at i henhold til EØS-avtalens struktur med to pilarer (artikkel 93 nr. 2) må nye fellesskapsrettsakter innlemmes i avtalen gjennom en beslutning i EØS-komiteen.

Retningslinjene i henhold til forordningen om vilkår for adgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene er juridisk bindende for alle medlemsstater. Nye retningslinjer eller endringer av eksisterende retningslinjer må derfor oppfattes som nye fellesskapsrettsakter som krever beslutning i EØS-komiteen, i henhold til EØS-avtalens artikkel 98."

Nye bindende retningslinjer for en kompensasjonsordning som vedtas av Kommisjonen må derfor godkjennes av Norge og de andre EFTA-statene i EØS-komiteen før den blir rettslig bindende for EFTA-landene. En slik presisering var nødvendig av hensyn til å understreke topilarstrukturen i EØS-avtalen.

Flere forhold vil påvirke kompensasjonsbetalingene, for eksempel kostnadene i kraftnettet i hvert land. Videre vil sluttresultatene for det enkelte land kunne variere fra år til år pga. endringer i kraftflyten mellom landene. Det er derfor vanskelig å vite eksakt hvilke økonomiske konsekvenser ordningen vil medføre for Norge. Statnett forventes å bli nettobetalere til ordningen.

Det er brukerne av sentralnettet som belastes kostnadene ved kompensasjonsordningen. Statnett fastsetter sentralnettstariffen innenfor de lover og forskrifter som gjelder.

Jeg kan derfor ikke utelukke ekstrakostnader for sluttbrukere som følge av disse reglene. Dette arbeidet følges nøye fra norsk side for å bidra til en rimelig ordning. Det er viktig å se slike kostnader i sammenheng med de fordeler det er for norske produsenter og forbrukere å inngå i et større sammenhengende nett- og markedsområde i Norden og Europa for øvrig.

Regler for flaskehalshåndtering i overføringsnettet ("overbelastning")

Artikkel 6 i forordningen omfatter prinsipper for håndtering av flaskehalser i nettet. Det heter i bestemmelsen at flaskehalser skal håndteres med løsninger som ikke innebærer forskjellsbehandling, som er markedsbaserte og som gir effektive økonomiske signaler til de berørte markedsdeltakerne og systemansvarlige selskaper.

Håndtering av flaskehalser er i Norge regulert gjennom forskrift for systemansvaret. Det er godt samsvar mellom de grunnleggende prinsipper for håndtering av flaskehalser i nettet i norsk regelverk og i forordningen. Bestemmelsene i forordningen vil som sådan ikke medføre behov for endringer i norsk praksis. Forordningen legger opp til at det skal utarbeides mer detaljerte retningslinjer for flaskehalshåndteringen. Et utkast er nå under behandling i EU, blant annet innenfor den ovennevnte komiteen som er etablert innenfor forordningen. Retningslinjene kan inneholde bestemmelser som medfører behov for endringer i praksis på

noen områder. I utkastet til retningslinjer vil enkelte bestemmelser føre til justering av norsk praksis. Dette gjelder bl.a. regler om informasjon fra systemansvarlig om forventet forbruk, som går lenger enn det Statnett praktiserer i dag. Det kan derfor ikke utelukkes at forordningen med tilhørende retningslinjer kan utløse behov for endringer i norsk praksis.

Når det gjelder investeringer, er hovedregelen at det skal være åpen netttadgang. Betaling for netttadgang som betales av produsenter og forbrukere skal være uavhengig av avtaler om kjøp og salg av kraft, bortsett fra i de tilfeller der det er flaskehals i nettet. Overføringsforbindelser vil inngå som en del av det ordinære og regulerte overføringssystemet, og vil bli finansiert

av de ordinære overføringstariffer og/eller inntekter fra håndtering av flaskehals i nettet. Dette er i samsvar med de prinsipper og regler som gjelder i Norge og i det nordiske kraftmarkedet, og vil være hovedregelen for nye overføringsforbindelser. Blant annet er kabelen mellom Norge og Nederland som er under bygging organisert etter disse prinsipper. Regelverket i forordningen innebærer at det i EU innføres prinsipper og regler som i hovedsak følger norsk praksis. Dette må antas å gjøre det enklere å komme fram til avtaler om nye overføringsforbindelser mellom landene, og vil bidra til å redusere terskelen for investeringer i samfunnsøkonomiske overføringsforbindelser."

